

JANEZ DOLENC

NAŠ ROJAK, SLAVIST DR. GREGOR KREK

Letos je minulo 75 let, odkar je umrl škofjeloški rojak in utemeljitelj slavistike na univerzi v Gradcu dr. Gregor Krek. Naj z objavo tega kratkega orisa njegovega življenja in dela ter nekaterih krajših tekstov tudi Loški razgledi počastijo njegov spomin.

Gregor Krek se je rodil 8. marca 1840 v revni bajti »pri Plazarju« v vasi Četena Ravan v Poljanski dolini. Osnovno šolo je obiskoval v Škofji Loki, gimnazijo pa v Ljubljani. Leta 1860 je šel študirat klasično jezikoslovje na univerzo v Gradec in 1864 dosegel doktorsko čast, nato se je izobraževal še posebej pri znanem slavistu Franu Miklošiču na Dunaju. Leta 1865 je napravil profesorski izpit in nastopil službo profesorja na graški realki. Leta 1866 se je habilitiral za docenta slovanskega jezikoslovja na graški univerzi in naslednje leto začel tudi že predavati. Leta 1871 je postal izredni, 1874 pa redni profesor slavistike v Gradcu, kjer je delal do upokojitve 1902. Po tolikih letih življenja v tujini se je želel vrniti v domovino, zato se je preselil v Ljubljano. Vendar

Slavist dr. Gregor Krek

je le malo časa užival zasluženi pokoj, zaradi bolezni je že 2. avgusta 1905 umrl in bil pokopan na ljubljanskem pokopališču. Tu je še ohranjen njegov nagrobnik z vklesanimi verzi:

Nazaj v planinski raj priromal si.
Glej! Mir vrhov tam vabi Te: Počivaj
in svojega življenja sen najljubši snivaj,
da narod Tvoj še srečen postal bi.

*

V svojih dijaških in študentovskih letih je bil Krek pesnik in dopisnik tedanjih listov. Objavljal je v Novicah, Slovenskem Glasniku in Zori. Leta 1862 je izdal tudi pesniško zbirko *Pesmi*, ki je izšla v Celovcu v 125 strani obsegajoči knjižici. Njegova poezija spominja na Cegnarjeve ali Tomanove pesmi in vse preveč je v njej čutiti posnemanje Prešerna, saj so v zbirki Pisarija, Sršeni in celo Sonetni venec z akrostihom Polakovi Milici, ki je bila njegov ženski pesniški idol.

Krek se je poskusil tudi v epskem pesništvu in 1863 objavil epsko pesnitev v treh spevih *Na sveti večer opolnoči*, ki je izšla prav tako v Celovcu in obsega 55 strani. Skromna vsebina, dolgovernost in psevdoromantična sentimentalnost so pesnitev kmalu pahnili v pozabo.

Tudi ostra Levstikova puščica:

Tvoja pesem je ko Ezopova vrana;
vsa lepota njena je drugod nabrana!

je vplivala, da je Krek opustil poezijo in se posvetil znanosti.

Zelo zgodaj ga je namreč začelo zanimati ljudsko slovstvo, posebno slovansko. Že 1858 je objavil v Novicah sestavek *O naši književnosti*, v katerem poudarja važnost slovenskih ljudskih pesmi in na koncu opominja dijake, naj nabirajo in zapisujejo ljudsko izročilo. To je istega leta še enkrat poudaril v Novicah v članku *Cena pesem narodnih*, leta 1877 pa je v Novicah dal še podrobnejše napotke v dopisu *O nabiranju narodno-slovstvenega blaga*.

Habilitiral pa se je z jezikoslovnim delom *Die Flexion des Adjectivums im Alt- und Neuslowenischen* (Sklanjatev pridevnika v starocerkvenoslovenskem in slovenskem jeziku), ki ga je tudi objavil na Dunaju.

Vendar se je kmalu spet vrnil k svoji najljubši temi, k slovanskemu ljudskemu slovstvu, in izdal 1869 na Dunaju razpravo *Über die Wichtigkeit der slawischen traditionellen Literatur als Quelle der Mythologie* (O pomenu slovanskega ljudskega slovstva kot viru mitologije). Tu je pa že zajadral predaleč, ko je skromno slovansko mitologijo hotel obogatiti z bajeslovnimi motivi v ljudskem slovstvu, da bi bila bliže bogati mitologiji Grkov in Germanov. Tej težnji sta nasprotovala slavista V. Jagić in A. Brückner.

Ko je Slovenska matica dala Kreku v pregled in presojo ljudsko blago iz Vrazove zapuščine, je objavil *Nekoliko opazek o izdaji slovenskih narodnih pesmi*, kjer je podal znanstvena načela, po katerih naj bi se izdajale ljudske pesmi. Ta načela je kasneje uresničil izdajatelj Slovenskih narodnih pesmi dr. Karel Štrekelj.

Ker je v Jagičevem »Archiv für slawische Philologie« vladala antimitološka struja, se je oklenil leposlovnega in znanstvenega lista Kres, ki je začel izhajati 1881 v Celovcu in ga je urejeval dr. Jakob Sket, pisec Miklove Zale. Bil je zvest sodelavec tega lista in je v njem poleg drugih učenih razprav prvi objavil celovski ali rateški rokopis s posnetkom v faksimilu.

Za 14. knjigo zbirke »Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild« je napisal 20 strani obsegajoči sestavek *Die slawische Literatur* (Slovanska književnost), kjer je med drugimi slovanskimi književnostmi v Avstriji podal tudi kratek pregled slovenske književnosti. Za založnika Cotta v Stuttgartu pa je zbral prevode slovenske poezije v nemški jezik pod naslovom *Slawische Anthologie*. K tej zbirki je napisal tudi 26 strani obsegajoč uvod, kjer je v krepkih potezah orisal slovansko pesništvo. Sodeloval je tudi pri nemških znanstvenih listih *Göttinger gelehrte Anzeigen*, *Zeitschrift für österreichische Gymnasien* in *Herzog's für die Kunde moderner Sprachen*.

Delo, s katerim si je profesor Krek ustvaril v največji meri glas učenjaka in dosegel z njim priznanje po vsej učeni Evropi, pa je *Einleitung in die slawische Literaturgeschichte* (Uvod v zgodovino slovanske književnosti). Prva izdaja je izšla 1874 v Gradcu in zajema 342 strani, drugič pa jo je izdal 1887 popolnoma predelano in razširjeno kar na 897 straneh.

Razprava ima dva glavna dela. V prvem nam prikaže najprej Slovane kot del arijcev v skupni pradomovini, potem njihovo ločitev od prazijskega debla in samostojno uveljavitev, nato pa razcepitev na posamezne slovanske narode in postopno prodiranje v njihova sedanja bivališča. Vestno navaja vse dotedanje izsledke v zgodovini, jeziku, etnografiji in kulturi Slovanov; posebno pozornost posveča seveda njihovi religiji in mitologiji.

Drugi del obravnava najprej formalno stran slovanskega ljudskega slovstva, potem pa raziskuje bajke, pripovedke, vraže, pregovore, zagovore in pesmi vseh slovanskih narodov s posebnim ozirom na mitološke sledove, ki naj bi se skrivali v njih. Danes nas to bolj moti kakor navdušuje, veliko zanimivejše je branje teksta pod črto, kjer se odkriva Krekovo velikansko znanje. Dobro pozna tradicionalno slovstvo ne samo pri evropskih, ampak tudi izvenevropskih narodih, zna veliko jezikov itd. Tu navaja tudi naslove vseh do takrat izšlih zbirk slovanskih bajk, pripovedk, pravljič, šaljivih zgodb, vraž, pregovorov, ugank in pesmi.

S Krekom so v Gradcu začeli gojiti slavistiko v pravem pomenu besede. Ustanovil ni le slovanskega seminarja z dobro strokovno knjižnico, ampak tudi dosegel, da se je na graški univerzi zasnovovalo še mesto drugega profesorja slavistike, ki je zadolžen samo za slovenistiko. To mesto je zasedel že omenjeni dr. Karel Štrekelj.

Čeprav ga je oblast zapostavljala zaradi njegove narodne zavednosti, je Krek dobil mnogo priznanj od raznih evropskih akademij in učenih družb, ki so ga izvolile za svojega dopisnega ali častnega člana. V letih 1878 in 1892 je tudi opravljal posel dekana na filozofski fakulteti graške univerze.

Iz njegovega seminarja je izšlo lepo število slovenskih in hrvaških profesorjev, kot npr. Stanislav Škrabec, Karel Štrekelj, Franc Hubad, Simon Rutar in drugi.

Četudi se je poročil z Nemko, ni nikoli zatajil svojega slovenskega in slovanskega prepričanja. Bil je zelo delaven član Slovenske čitalnice v Gradcu

in več kot dvajset let je vodil Podporno društvo slovenskih visokošolcev na graški univerzi. Mnogim je tako lajšal študentsko bedo.

Žena Lavra, ki ga je za 36 let preživel, mu je rodila hčerko Jelico, ki je še kot otrok umrla, in sinova Bogomila in Gojmira (slovanska zavest je poudarjena že v imenih!). Gojmir je študiral pravo in postal tudi profesor prava na novoustanovljeni ljubljanski univerzi, obenem pa je bil glasbenik in skladatelj, ki je z revijo »Novi akordi« uveljavil moderno smer v slovenski glasbi. Tudi Bogomil je bil pravnik in o njem vemo le, da je ostal v Gradcu in da je še kot dijak izdal 1885 v Mariboru prvo vseslovensko zbirko ljudskih pravljic in pripovedk, pri čemer mu je prav gotovo pomagal tudi oče.

Današnja podoba rojstne hiše Gregorja Kreka
v Četeni Ravni št. 8

Kratek izbor iz del Gregorja Kreka

Pričujoči izbor krajših značilnih Krekovih besedil ohranja prvotni jezik in pravopis, opuščene so le stalne velike začetnice verzov, e pred samoglasniškim r in razprti tisk nekaterih besed.

SLOVO

Pozdravljam slednjič sinje vas gore
z iskrenim glasom: domačija!
Iz ptujega hitele mi želje
le k tebi bodo zmir samija.

Navdajal svitli me večerni plam,
zlatil ki vaše je vrhove,
oživljaj je prebistri potok sam,
ki gnal peneče je valove.

In koča očeva dan slednji mi
veselja mnogo je delila;
kraj lipe senčnate me mlada kri
po stezah dragih je vodila.

Zato pozdravljam sinje vas gore
iz kraja ptujega veselo,
srca da mi tolažite želje,
ki vedno k vam le bo hitelo!

Novice 1858, str. 325. — »Sinje gore« so vrhovi blizu pesnikovega domačega kraja Stari vrh, Mladi vrh, Koprivnik in Blegoš; »Plam« je koseskizem od »plamen«; »prebistri potok« je izvir Lipnik blizu pesnikove rojstne hiše, kjer je nekoč stala tudi mogočna lipa; »koča očeva« je pesnikova rojstna hiša, majhna bajta »pri Plazarju« v Ceteni Ravni št. 8.

VRAŽA

»Kako spet sova se huduje,
vse okna jezno obskakuje,
kot hotla vzeti bi življenje
in ž njim končati mi trpljenje.

Bog nam to znamenje je stvaril,
dobroto ž njo nam je podaril,
da lahko nam po nji je znati,
kdaj treba bitje je končati.«

Tako je mati govorila,
življenje mirno je sklenila; —
pri postelji je hči sedela
in vražam maternim verjela.

Novice 1860, str. 293 (Ciklus Jesenske žalostinke). — Pesem kaže Krekovo zanimanje za ljudske vraže.

SRCE

Srce je goba, ki se vname,
človeku mir in radost vzame,
od dne do mraka ga zmir peče,
mu več pokoja dati neče.

Povsod si išče tolažila,
pa njemu ni osoda mila,
le huje ga še rana peče,
pokoja več mu dati neče.

Tako se do gomile trudi,
kjer lek dobi spet rani hudi,
molitve tam mu mašnik bere,
k pokoju poje »miserere«.

Novice 1860, isti ciklus kot Vraže. — Pesem je tipičen primer povzemanja misli iz več Prešernovih pesmi, posebno še iz posvetilnega soneta Matiju Čopu, »da srce, bolno trpeče, upokojle bodo groba globočine«.

O NABIRANJU NARODNO-SLOVSTVENEGA BLAGA

Mnogo se zanimiva slovenska inteligencija za literarno in politično izobraženost. To je vse gorke hvale vredno. A zelo malo se pa brigajo naši srednji, čeravno nekoliko izobraženi stanovi za nabiranje narodnega blaga in za ohran-

njaje zgodovinskih spominkov, da bi se take reči pozabljivosti otele. Nekateri nimajo zato sposobne znanosti, drugi imajo premalo domovinske ljubezni, nekaterim pa se take reči celo otročarije zdijo. Koliko naših duhovnikov, učiteljev in dijakov, ki med ljudstvom na kmetih žive, bi se kaj lahko požurilo, da bi le vsak eno pesem, pravljico ali kako drugo narodno drobtino pobral in zapisal! Tako bi iz malega stvar prirastla velika, in skupina narodnega blaga bila bi tolika, da bi se nam tuji narodi čudili, kakošen zaklad narodne prosvete smo Slovenci zakopan imeli.

Da bi pa ne priganjal samo, naj bi naši rodoljubi zapisovali omenjeno tvarino, hočem jim tudi svetovati, kako najlože se naučijo take reči zapisovati, in kje in kedaj se največ in najlože kaj tacega izve.

Najprej jim je potrebno, da spise o nabiranju narodnega blaga pazljivo prečitajo, kateri se nahajajo v stariših tečajih naših neprecenljivih »Novic«, v nekdanjem Janežičevem »Glasniku« in v »Slovenski Bčeli« in pa v Majarjevem »Slavjanu«; potlej bi še le vedeli, kako gre s takimi rečmi ravnati, kaj je zapisovanja vredno, kaj pa ne. Časopisi o tem sedaj čisto malo gradiva imajo. Ker »Matica slovenska« si prizadeva za nabiro narodnega blaga, zato je pravi način tacega nabiranja gotovega prevdarka vreden.

Treba je, da se zapisovajo povsod tako, kakor narod govori, da se naznaajo naglaski (akcenti) in druge posebnosti.

Potrebno je zato, da spisatelj omenjene tvarine obiskuje ženitve, botrine, godovnice, rednine itd.; tukaj bo zvedel mnogo pesmi in običajev, pa mora tudi sam znati se dobro narodno vesti, peti pesmi, znati običaje, da ga nimajo za neumneža; rešiti in nastavljati zagonetke (uganjke) itd. Narodne igre se morejo opazovati pri pastirjih na paši.

Ravno tako je tudi dobro, da se spisatelj pridruži raznim kmetiškim delom, na pr., kedar proso manejo, lan tarejo, praprot žanjejo, koruzo ropkajo, predejo itd. Tudi tukaj je neobhodno potreba spisatelju, da zna več pesmi na pamet peti, praviti pravljice itd. Spisatelj ne sme takih reči nikoli v pričo ljudi v nič devati ali zasmehovati. Največ vspeha gotovo doseže tak, ki je sam kmet ali pa rokodelec, samo da umeti mora, omenjeno tvarino zapisati. To ve pisatelj teh vrstic iz svoje lastne skušnje.

Prave stare narodne pesmi se začenjajo večidel s: »stoji stoji beligrad«, — »ležaj, ležaj ravno polje«, — »sveti, sveti lunica«, — »stoji, stoji gartelc nov« itd. Opomniti je pa, da se dobrih starih pesmi sedaj, ko umetno pesništvo prevladuje, malo dobi; one čedalje bolj ginejo, kakor tudi druga narodna tvarina. Največ se še nabere pravljic in pregovorov; treba je zato posebno opazovati govore starih ljudi, ki med nje radi vpletajo pregovore; take si spisatelj mora iz glave zapomniti, če mu ni mogoče, jih vpričo njih zapisati.

Dobro je pa tudi, če spisatelj, ki je dobro znan z občinstvom, povpraša, kdo kaj zna praviti pravljic (istorij), in ko ga izve, da ga gre povprašat za-nje, pa včasih tacemu tudi kaj daruje.

V naši okolici so skorej dobre narodne izginile. Ko bi jih ne bil otel pozabljivosti pred nekoliko leti pisatelj pričujočega članka, reči smem, da še tako vnet rodoljub bi jih ne bil nič več pozvedel.

Novice 1877, str. 107. — Iz članka vidimo, da daje Krek svoje napotke iz lastnih izkušenj, vendar nam teh zapisov ljudskega izročila iz domačega kraja žal še ni uspelo najti. Iz zbranega blaga je objavil le izvirni zapis pripovedne pesmi Rožmanova Alenčica in močno literarno predelano pripovedko Divji mož.

ROŽMANOVA ALENČICA

Je Rožmanu prišlo pismo tak,
da treba mu bo soldata dat, —
pa nima nobenega legpa sinu,
pa ima devet lepih hčeri.
Alenčica zala, najmlajši hči,
očetu zdaj pravi in govori:
»Oče, vi pojte v Riden lep,
kupite konjiča brzdega
ino tuđ puško in sablico:
na koncu bo imela pangelc zlat,
lih kakor ga ima višji soldat.«
Oče je odšel v Riden lep,
kupil je konjiča brzdega
ino tuđ puško in sablico:
na koncu je imela pangelc zlat,
lih kakor ga ima višji soldat.
Se Lenčica hitro usuknila,
na konjiča urno je smuknila.
Je Lenčica dalječ dirjala,
dalječ oj dalječ v ravno polje.
Višji soldat v lini stoji
in tako pravi ter govori:
»Sem spodrči Rožmanov soldat:
žensko telo je presrčno,
moško telo je prelepo;
mi ga pa moramo skušati.
Peljimo ga h konjskim brzdam tje:
če je to res moško telo,
bo brzde rado prebiralo;
če je pa žensko to telo,
jih še ne bo pogledalo.«
Ona je brzde prebiralala,
svojemu konjiču je eno kupila.
Višji soldat še govori:
»Mi ga pa moramo skušati,
štenge mu z lojem namažimo:

če je to res žensko telo,
bo gori in doli po štengah šlo
in se bo milo zajokalo;
če je pa to moško telo,
bo gori in doli po štengah šlo
pa krhko bo zašentalo.«
Je Lenčica gori in doli šla,
pa je krhko zašentalala.
Višji soldat še govori:
»Meni je prišlo pismo tak,
da bomo šli vsi v pare spat,
z menoj bo pa šel Rožmanov soldat.«
Alenčica pravi in govori:
»Če pa gremo, le pojmo,
orožje med nama ležalo bo.
Kdor mene skušal bo,
orožje moje skušal bo.«
Višji soldat še govori:
»Kdor bo preplul veliko vodo,
veliko vodo, vodo Donavo,
spet lahko domu bo potlej šel.«
Preplula je ona veliko vodo,
veliko vodo, vodo Donavo.
Ko je priplula unkraj vode,
snela je kapico doli z glave:
po hrbtu ste padle ji kite dve,
oj kitice dve kot gajžle dve.
Višji soldat še govori:
»Do zdaj si bila moj brhki soldat,
od zdaj boš pa žena moja.«
Alenčica pravi in govori:
»Kar je rečeno, je storjeno;
jest pa zdaj spet domu bom šla:
imam doma jest grunte tri
in tudi goršega, kakor si ti.«

Slovenski Glasnik 1859, str. 4. Krek pripominja, da jo je »zapisal, kakor čul«.
— Ponatis pesmi je v SNP št. 56 in v SLP št. 56 in v SLP 8-3. V SLP je 6 enačic
motiva »Deklica vojak na preskušnji«.

DIVJI MOŽ

Ako potuješ, dragi bravec, iz Loke skozi Sotesko, in se, kjer na desno gosto
in košato drevje, na levo pa po široki strugi dalje šumljajoča voda Selšica
kratek čas dela, na Praprotnem ločiš glavne ceste, in kraj majhne vode, ki se
tu, kjer se ločite poti, razliva v omenjeno reko, dalje greš, se ti dozdej zaprta

dolina bolj in bolj odperati jame. Kmalo dospeš po precej strmem brdu k cerkvi, ki se ti že iz daljave prijazno nasproti smehlja in te prijazno k sebi vabi; — še nekoliko časa greš po stezici, ki drži krog hriba, kateremu navadno Gorišnjak pravijo, in dospeš v lep kraj, ne v sicer dolgo pa tolikanj mičnejšo in prijaznejšo dolino. Hrib za hribom, ki svoje ponosne glave proti nebu dvigajo in se naslanjajo vrh drugzega skušajo popred prezreti to dolino, jo obdajajo od treh raznih strani. Namen naš ni tu obširnejše popisovati krajev, ki jih oko popotnikovo tu zapazi; utegnilo bi se to zgoditi drugikrat; pogledati pa hočemo nekoliko natanjčnije hrib, ki je skoro v sredi omenjenih vrhov. Izpod njega izvira bistri Vrhovnik, ki ko svitel trak ogromno po kameniti drči dalje šumlja, in mrtvo tihoto, ki krog in krog uladuje, vznemiruje s svojim šumenjem. Blizo vrha moli strmo proti nebu več sežnjevisoka in tu in tam z mahom borno obraščena skala, in nekoliko stopinj pod njo je globok brezen, kateri, kakor ljudje v naši okolici trdijo, je bivališče divjega moža.

Posebni občutki te tu sprehajajo; razne govornice o duhovih in prikaznih, od katerih ti ljudstvo toliko ve povedati, ti blodijo po glavi in nehote te obhaja neka groza. Spominjaš se tu tudi onih strašnih časov, ko so še luknje bile navadno bivališče naših pradedov in ko je mila dežela naša zdihovala pod jarmom turškim.

Da se k predmetu vrnem.

Bil je lep jesenski večer. Zadnji solnčni žarki utrinjali so se na stolpu Gorskem in so poljubovali trudno zemljo, dokler se niso za mogočnim Blegašem poskrili. Pastirji, ki so na Goveji ravni se igrali, so se ravno ločili, da soženejo živino, ki se je bila zbog vročine hladivne sence iskaje po kotih poskrila. Mili hvalospev večerni, kterega je mlada zala Jelica nocoj tako lepo pevala kot še nikoli popred, in kateri so odpevale vesele ptice s košatih vej, morebiti nji v slovo, je sedaj omolknil. Tihotni mrak večerni je spenjati jel svoja krila po hribih in tam pa tam se je že na nebu prikazala kaka zvezdica.

Kmalo so sognali živino — začno jo šteti. Eno govedo se je pogrešalo. Jelica, najpostrežniša med vsemi, je bila koj pripravljena, ga iskati po Mladem vrhu, kjer se je rado kako živinče zgubilo. Grede čez Četensko pečovje gleda bistro na vse strani in obračaje uho sapi nasproti začuje glas, ki je donel po vetru, in kteremu je grozno skalovje odmevalo v mnogoterem jeku. Strah in groza jo obide, ko začuje trapni glas, od kterega ni bila več dalječ. V tem trenutku stopi pred njo po celem životu zaraščen mož, debeloglavec, bleščečih velikih oči, da se ga deklica ne upa pogledati. Prosi ga, naj jo pusti iti njeno pot, pa vse besede bile so zastonj; zgrabi in vleče jo v globoko jamo, iz ktere uiti bi bilo vsako prizadevanje zastonj.

V tem so pastirji, ki so Jelice zastonj pričakovali, ko se je že brezštevilna truma migljajočih zvezd v okrogu svitlega mesca na nebu prikazala, se napatili proti domu, ali ne tako veseli kakor drugikrat, ker skrb, da bi občeljubljeni Jelici se ne bila kaka nezgoda pripetila, jih je hudo mučila.

Stari oče in mati, zvedši kaj se je zgodilo, se nista dala potolažiti, ker Jelica bila je njih edina hči in edina podpora starih dni. Oče, dasiravno zlo star, preletal je ko brza koza vse hribe iskaje drago svojo hčerko, pa ni bilo ne duha ne sluha o nji. Vidši, da je vse iskanje zastonj, prenašata mirno jarm, kterega jima je Vsegamogočni naložil, dasiravno se nista mogla zdržati, da je njima marsikrat gorka solza kanila po licu. Tako je minulo več let, pa od Jelice le ni bilo nič slišati.

Neki zimsk (bilo je ravno na sv.) večer, ko je ljuta burja zunaj ojstro brila, in je bilo mraz, da je pod nogami škripalo, je pri mizi borne kočice, oddaljene nekoliko od vasi četenske, sedel mož, na kterega upadlem licu se je vidilo, da skrbi in druge nezgode so ga potlačile. Opiraje glavo na roko, gledal je dolgo v lučico, ktera je njemu nasproti brlela; gotovo se je spominjal preteklih veselih in žalostnih dni.

Ko je tako zamaknjen dolgo sedel, ustane in s poličice vzame bukve in jih položi na mizo, hote iz njih kaj brati, ko nekdo na vrata potrka. Nemudoma vzame starček palico iz kota, in na njo opiraje hiti odpreti človeku, kterga, kakor je mislil, je noč prehitela. Vrata se odpro in zapro — in pozdravlja je starčka stopi v kočo ženska visoke rasti, bila je — Jelica, kateri je bilo nocoj obveljalo, da je ušla divjemu možu. Kmalu se spoznata, veselo hiti Jelica staremu očetu v naročje in po dolgi ločitvi uživata zopet radost presrečno.

Živela je še nekoliko časa v hiši očetovski, pa smrt matere, ktere vzrok je bila žalost in hrepenenje po Jelici, je tudi njo vidoma grizla in glodala; venela je ko rožica na livadi, kateri ojstra burja glavico pobrije, da usahne; hirala je bolj in bolj, dokler tudi nje ni nemila smrt pokosila. Pokopali so jo vštric matere, — na grobu njenem pa rastle so cvetke dišeče, kterim je starček vsaki večer s solzami prilival. —

Tako se glasi pravlica od divjega moža in Jelice zale.

Novice 1858, str. 84. — Krek je tu po tedanji navadi izročilu dodal veliko nepotrebnega leporečja. Povedki je dodal tudi uvod, v katerem opisuje pot iz Loke v Četeno Ravan, ki jo je v letih šolanja neštetokrat premeril. To je pot po Selški dolini do Praprotna, potem pa levo skozi Lušo in v breg mimo cerkve na Jarčjem Brdu v Četeno Ravan. Pod črto je dal tudi jezikoslovne in druge opombe, ki pripoved še bolj razblinijo, zato so tu izpuščene. »Gorski stolp« je cerkev na Malenskem vrhu; »globok brezen« je še danes nad izvirom Vrhovnika, vendar na Starem in ne na Mladem vrhu; »Goveja ravan« je ravnica tik za Krekovo rojstno hišo; ime Jelica mu je bilo tako pri srcu, da ga je dal tudi svoji rano umrli hčerki edinki.

Zusammenfassung

UNSER LANDSMANN, DER SLAWIST GREGOR KREK

Dr. Gregor Krek (1840—1905) stammte aus dem Bergdorf Četena Ravan im Poljanetal. Nach Abschluß der Gymnasialstudien in Ljubljana studierte er klassische Philologie in Graz und vervollkommnete sich darauf ein Jahr lang in der Slawistik bei Fr. Miklošič in Wien. Er begründete die Slawistik an der Universität Graz, an der er von 1867 bis 1902 lehrte. Zuerst versuchte er sich in der Dichtkunst, später widmete er sich jedoch zur Gänze der wissenschaftlichen und pädagogischen Arbeit. Er erforschte vornehmlich die traditionale Literatur der slawischen Völker und suchte in ihr nach Quellen für die slawische Mythologie. Sein grundlegendes wissenschaftliches Werk ist die »Einleitung in die slawische Literaturgeschichte«, die im Jahre 1874 und in zweiter, erweiterter Auflage 1887 erschienen ist.